

ĐỂ TƯỢNG NHỚ NHỮNG NGHỆ SĨ VANG DANH MỘT THỜI KHÔNG CÒN NỮA

LTS : Để tưởng nhớ Nam nghệ sĩ Út Trà Ôn đã mất vào tháng 8 cách đây 4 năm và Nữ nghệ sĩ Bảy Nam cũng mất vào tháng 8 cách đây 1 năm, cũng như những nghệ sĩ khác vang danh một thời không còn nữa, xin giới thiệu đến quý độc giả bốn phương, bài viết của Hàn Lâm NGUYỄN PHÚ THỨ như sau :

Vua vọng cổ Út Trà Ôn đã mất lúc 19 giờ, ngày 13-8-2001, hưởng thọ 83 tuổi cách đúng 4 năm

Được biết, nghệ sĩ Út-Trà-Ôn, tên thật là Nguyễn-Thành-Út, sinh năm 1918 tại Quận Trà Ôn, Tỉnh Vĩnh-Long, khi khôn lớn sống bằng nghề làm ruộng tiếp nối theo song thân, nhưng có giọng ca rất hay và mùi mẫn, nhất là sáu câu vọng cổ, cho nên mỗi khi nghỉ ăn cơm trưa hoặc sau mỗi buổi đồng áng xong hoặc những đêm trăng thanh gió mát, các bạn nhà nông thường xúm lại quay quần tổ chức biểu ca nghe chơi, càng nghe càng ghiền, có khi ngồi ca tới sáng không hay, không những các bạn đồng niên mà cả ông già bà cả cũng thích nghe những bài ca vọng cổ nữa. Từ đó, quý bà con trong xóm làng xúi anh nông dân Nguyễn-thành Út có giọng ca thiên phú đi theo gánh hát may ra có khá hơn và ít cực như nghề làm ruộng. Thế rồi, anh nghe tin có gánh hát Tiến-Hóa ở miệt Sa-Đéc cũng không xa mấy với quận Trà-Ôn (Vĩnh-Long), đang tuyển chọn đào kép để lập gánh, anh bèn vô thi đại, ông bầu gánh Tiến-Hóa là ông Trúc-Viên, ngó anh Út là nông dân tay lấm chân bùn, lại quê mùa bèn lắc đầu và nói :”Cái thằng này coi tướng xấu quá làm sao làm kép được bây?”. Nhưng khi thử ca vọng cổ, thì ông bầu giựt mình, nói rằng : “Tuy nó có tướng không đẹp, nhưng có giọng ca hay dữ lắm, ăn đứt những đứa có tướng tốt mà ca không ra ôn gì “. Từ đó, anh nông dân Nguyễn-Thành-Út trở thành kép chánh của đoàn Tiến Hóa và nhờ phần

son tô điểm cộng với giọng thiên phú mùi riệu của anh qua những bài ca vọng cổ, đã làm cho ông bầu Trúc-Viên rất hài lòng, vì mỗi đêm ông bầu đã thu được tiền bán vé càng lúc càng nhiều thêm.

Rồi anh nông dân Nguyễn-Thành-Út càng ngày càng nổi tiếng, các ông bầu đại ban lần lượt mời anh về thủ vai chánh, để rồi anh Út trở thành ông Út-Trà-Ôn (Sở dĩ, anh nông dân Nguyễn-Thành-Út có tên là Út-Trà-Ôn, bởi vì lấy tên Út và ghép thêm Trà-Ôn là nơi quê hương xứ sở của ông) và sau bao năm làm kép chánh ở đoàn Thủ Đô của ông bầu Ba Bẳng. Khoảng cuối năm 1959, Út-Trà-Ôn mới hợp tác với kép độc Hoàng-Giang và mời soạn-giả Văn-An viết thường trực cho đoàn, để thành lập đại ban Thống-Nhứt, từ đó Út-Trà-Ôn đã đóng những vai như : Mã-Khắc-Sinh trong tuồng Mất em là bể oan cừu; Yên-Ly-Sơn trong tuồng Giọt lệ chinh phu .v.v đã hát cả thặng tại rạp Quốc-Thanh, không còn ghé trống. Đặc-biệt, trong vai Mã-Khắc-Sinh là vị nguyên soái nước Triều-Tiên (Đại-Hàn), bị quân Nguyên (Mông Cổ) xâm lược, mặc dù chiến đấu rất oanh liệt, nhưng bị thua trận, vợ là Ngọc-Hà (được đào thương Diệu-Hiền thủ vai cũng làm khán giả khóc từng hồi) bị hoàng đế Thiết-Mộc-Chân của quân Nguyên bắt về làm vợ trong lúc mang thai Mã-Khắc-Huy, trong tuồng Mất Em là bể oan cừu ông Út-Trà-Ôn đã đóng rất hay làm cho khán giả phải khóc sụt mướt qua lời ca cùng diễn xuất độc đáo quý hiếm ít có kép chánh nào thời đó thực hiện nổi. Ngoài ra, chúng ta có thấy tuồng Tuyệt Tình Ca tức Ông Cò Quận 9 ông Út-Trà-Ôn đã thủ vai Ông Cò rất xuất sắc và trung-thực trong vở tuồng tình-cảm xã-hội. Đây là một trong những tuồng hay nhất đã đi vào bất tử của quý bà con đồng hương chúng ta. Vào năm 1991 cách đây 10 năm, nếu quý bà con đồng hương có dịp xem băng hình tuồng cải lương Nhạc lòng năm cũ, với vai Ông Hội Đồng do Út-Trà-Ôn thủ vai và Út-Bạch-Lan với vai Bà Hội Đồng nay đã già yếu, hợp cùng các nghệ sĩ hữu danh : Lệ-Thủy, Minh-Vương, Phượng-Liên, Phượng-Quang, Hữu-Tài v.v cũng làm khán giả rơi lệ, không những về bố cục tác-phẩm mà do các vai của các nghệ-sĩ thủ tròn các vai. Nhân đây, tôi cũng xin giới-thiệu đến quý bà con đồng hương băng hình tuồng cải lương Nguyệt-Khuyết do các nghệ-sĩ : Bạch-Tuyết, Minh-Vương, Thoại-Mỹ, Thanh-Ngân, Trinh-Trinh, Linh-Tâm, Chí-Linh và bé Gia-Bảo thực hiện. Đây là, một tuồng cải lương tình-cảm xã-hội đáng xem, bởi vì không những nội-dung của tác-phẩm rất hay và trung thực của nó, đã được các nghệ-sĩ hữu-

danh thực-hiện các vai rất độc đáo, vì đã lột trần hết sự thật của nó, nhứt là vai Hường do nữ nghệ sĩ trẻ Thanh-Ngân, tài danh đang lên để nối tiếp các nữ nghệ-sĩ kỳ cựu sáng giá như: Út-Bạch-Lan, Bạch-Tuyết, Lệ-Thủy v.v nay đã già. (Nếu không tin tôi, xin mời xem băng hình cải lương Nguyệt-Khuyết sẽ thấy lời nói của tôi trung thực).

Khoảng năm 1961, soạn giả Viễn-Châu tức Bảy Ba làm giám đốc kỹ thuật hãng đĩa Asia, thì hãng này mới mời đệ nhứt danh ca vọng cổ Út-Trà-Ôn. Khi về hãng đĩa Asia, chính soạn Viễn-Châu, người ở Trà-Cú thuộc Trà-Vinh viết bài riêng để Út-Trà-Ôn ca, từ đó soạn giả Viễn-Châu đã viết trên 2.000 bài ca vọng cổ đặc biệt, để cho Út-Trà-Ôn ca, để rồi soạn-giả Viễn-Châu cũng trở thành “vua viết bài ca vọng cổ”. Bởi vì, các bài ca vọng cổ nào của soạn giả Viễn-Châu và Út-Trà-Ôn ca cũng được mọi giới thích thú và ngưỡng mộ, ví như các bài :Tồn Tẩn Giả Diên, Sáu Vương Biên Ái, v.v đặc biệt bài Tình Anh Bán Chiếu, là một bài vọng cổ đã đưa vào lòng dân tộc chúng ta bất diệt, mặc dù Út-Trà Ôn cũng như tác-giả bản ca Vọng Cổ do Ông Cao-Văn-Lầu (1892-1976) tức Sáu Lầu đã thực-hiện ngày nay không còn nữa.

Giờ đây, ông Út Trà Ôn đã nằm xuống, nhưng tiếng hát của Ông vẫn mãi mãi ghi tâm khảm của mọi người, nhứt là quý bà con ở lục tỉnh Miền Tây đất nước chúng ta, rất thương nhớ và tâm đắc không khác “Bá Nha và Tử Kỳ” vậy.

Nữ Nghệ Sĩ Bảy Nam đã mất ngày 18-08-2004, hưởng thọ 92 tuổi, Đứng 1 Năm

Được biết, nữ nghệ sĩ Bảy Nam, thân mẫu của nữ kịch sĩ Kim Cương từ trần, tại số 9 đường Hoàng

Diệu, phường 10 (Phú Nhuận), ngày 18-08-2004 vừa qua, hưởng thọ 92 tuổi.

Bà Bảy Nam sinh năm 1913 tại làng Điều Hòa, tỉnh Mỹ Tho, năm 19 tuổi đã bắt đầu thành lập đoàn cải lương Nam Hưng, rồi sau đó là các đoàn Phước Cường, Tam Phụng, Nam Lâm, Năm Phỉ, Kim Cương. Bà cũng là tác giả của gần 20 tuồng cải lương như : Nỗi đau lòng Mẹ, Người đàn bà Việt Nam, Lê Lợi khởi nghĩa, Phấn hậu cung, Điều Tam Xuân phục hận...

Ngoài ra, Bà Bảy Nam còn là diễn viên nổi tiếng của sân khấu cải lương, kịch và màn ảnh, làm cho cả triệu người rơi lệ nhứt là trong vai bà mẹ già nghèo khổ đi thăm con gái, bị bà sui giàu có hà hiếp, đuổi xuống bếp, để rồi lặn lẽ ra về trong nỗi buồn đau tủi hận, qua vở tuồng “Lá Sầu Riêng” cũng như đóng vai má Bảy đã ra tay cứu giúp người con gái vì tình chửa hoang không được mẹ của người tình giàu có chấp nhận cưới hỏi, để rồi phải mang thai dạ chửa đến với nhà Bà để khai hoa nở nhụy ra một đứa con trai, với hành động và lời nói của Bà thật xúc động, nếu độc giả có xem trong màn ảnh vở Bên Giòng Sông Trẹm sẽ thấy cảnh này. (Theo tôi nếu vở Bên Giòng Sông Trẹm dừng kéo dài phần hai và kết thúc ở phần một sau khi đứa con trai đó chết vì bị đặt mìn để cho khán giả tự suy nghĩ kết luận thì vở này có giá trị vô cùng).

Suốt mấy tháng qua, Bà Bảy Nam bị bệnh nặng, Cô Kim Cương không cho mẹ trở lại sân khấu, bắt bà phải an dưỡng bệnh trong một căn phòng nhỏ ở tư gia, được các con cháu cận kề săn sóc. Những ngày dưỡng bệnh Bà vẫn để hết tâm trí vào sân khấu, nhớ ánh đèn màu, bà lằm thắm lại lời đối thoại của các vai mà bà diễn xuất trước đây, rồi mới nói : “Kiếp sau, có đầu thai lại cũng xin làm nghệ sĩ”. Nghe vậy, Kim Cương chọc mẹ “Nghệ sĩ khổ muốn chết, sao má không xin làm nghề khác cho sung sướng? “ Bà liền đáp : “Đâu có, nghệ sĩ mới sướng chứ con. Nghề gì thì con chỉ làm hoài có một thứ, còn làm nghề sĩ thì má được làm vua nè, rồi làm quan, làm nông dân, buôn bán... đủ hết, không có chán”

Những ngày nằm ở bệnh viện, bà vẫn còn óc khôi hài. Bà nói khi phải thở bằng ống dưỡng khí với giọng hài hước : “Chỉ cần không hít vô một hơi là... đi luôn. Vậy mà sao người đời dữ quá”. Bà ngẫm nghĩ về sự sống chết của cuộc đời, lẽ vô thường của trời đất, thanh thân, chuẩn bị cho chuyến hành trang xa xôi về miền miền viễn.

Các Nghệ Sĩ từ trần

Nhân đây, xin trích dẫn những nghệ sĩ vang danh một thời đã lần lượt từ trần như sau :

1.- Nghệ Sĩ Hữu Phước :

Nghệ sĩ hữu danh này quê quán tại Sóc Trăng, đã người đã đem trọn cuộc đời 40 năm hiến dâng cho

nghệ thuật, qua các đoàn cải lương như : Kim Thoa, Kim Chưởng, Thanh Hương, Thanh Minh Thanh Nga (tại đại ban Thanh Minh Thanh Nga này, nghệ sĩ Hữu Phước đoạt huy chương vàng giải Thanh Tâm năm 1960)...

Đặc biệt nghệ sĩ Hữu Phước đã làm rơi lệ không biết bao nhiêu khán thính giả, bằng chứng qua các vai :

- Cậu Tư Kiêng trong vở tuồng Con Gái Chị Hằng.

- Tấn trong vở tuồng Tấm Lòng Cửa Biển.

- Càng trong vở tuồng Nửa Đời Hương Phấn...

Ngoài ra, nghệ sĩ Hữu Phước đã đóng góp hầu hết các hãng đĩa hát lớn như : Asia, Hoàng Sơn, Tứ Hải, Continental... và hợp tác với các ban và nhiều chương trình của đài truyền hình, đài phát thanh...

Hơn nữa, nghệ sĩ Hữu Phước còn có ái nữ là nghệ sĩ Hương Lan là nữ nghệ sĩ tài danh cả tân lẫn cổ nhạc. Sau 30-4-75, nghệ sĩ Hữu Phước có quốc tịch Pháp nên cả gia đình sang định cư tại Paris. Nhưng vẫn nặng tình nghiệp dĩ, cho nên nghệ sĩ Hữu Phước, lập đoàn cải lương để trình diễn góp phần giúp vui cho khán giả ở quê người không những tại Pháp hay các nước Âu Châu mà còn sang trình diễn cả Hoa Kỳ (Mỹ Châu) nữa cho đến hết cuộc đời, qua các vai trong các vở tuồng như sau :

- Hai Tấn trong vở tuồng Sông Đà, trong khi đó : nữ Nghệ sĩ Hương Lan trong vai Lượm và nam Nghệ sĩ Chí Tâm trong vai Niêng.

- ông Tú (tức Ông Tú Tài ngày xưa) trong vở tuồng Lan và Điệp, trong khi đó nữ nghệ sĩ Hương Lan trong vai Lan, nam nghệ sĩ Chí Tâm trong vai Điệp và cố nghệ sĩ lão thành Việt Hùng thủ vai Sư Ông (trụ trì một ngôi chùa).

2- Cặp nghệ sĩ Việt Hùng & Ngọc Nuôi :

Khi nhắc đến nghệ sĩ Việt Hùng, chúng ta không bao giờ quên nghệ sĩ Việt Hùng đã từng thủ vai Thân con của Bà Phán Lợi, lúc bấy giờ do Bà Năm Sa đéc thủ vai trong vở tuồng Đoàn Tuyệt thật độc đáo.

Được biết, nghệ sĩ lão thành Việt Hùng tên thật là Nguyễn Hữu Hùng, sinh ngày 7 tháng 7 năm 1923 tại Huế, đã từ trần vào lúc 22 giờ 45 phút tối ngày 31 tháng 12 năm 2001 tại thành phố Laguna Hills, quận Cam (California- Hoa Kỳ), Ông rất mê hát và bắt đầu xin vào hát cho gánh hát của cặp nghệ sĩ Từ Anh - Ngọc Sương.

Tháng 6 năm 1949 ông cùng với các nghệ sĩ Sáu Tủng, Ba Cường, Tư Bé, Tư Huỳnh, Ngọc Nữ và Tám Thừa đi Pháp thu đĩa nhạc.

Năm 1950, ông giữ vai chánh đầu tiên, đó là vai : Chánh Bằng trong vở tuồng Lửa Thù của soạn giả Mộng Vân, vai này đã từng được nghệ sĩ Út Trà Ôn thủ diễn, cũng nhờ duyên sân khấu, ông gặp nữ nghệ sĩ Ngọc Nuôi và cũng vào năm 1950, hai người đã thành hôn và sau này sanh được 6 người con, 4 trai 2 gái.

Khi rời gánh hát của soạn giả Mộng Vân, cặp nghệ sĩ Việt Hùng & Ngọc Nuôi về cộng tác với các đoàn Hương Hoa, Thanh Minh, Hoa Sen... Sau đó, kết hợp cùng nghệ sĩ Minh Chí để thành lập đoàn Việt Hùng Minh Chí...

Trên sân khấu cải lương, cặp nghệ sĩ Việt Hùng & Ngọc Nuôi đã chứng tỏ được phong cách diễn xuất các vai đa năng, đa dạng... đã được khán thính giả nhiệt liệt khen ngợi. Nay, cặp nghệ sĩ này không còn nữa, nhưng danh tiếng vẫn còn mãi mãi mỗi khi có dịp nhắc đến.

3- Nghệ Sĩ Dũng Thanh Lâm :

Được biết, nghệ sĩ Dũng Thanh Lâm sanh ngày 26-5-1944, là một trong những nghệ sĩ tài danh đã được khán thính giả cải lương nồng nhiệt tán thưởng, lại đẹp trai, có giọng ca mùi đặc biệt, nghệ sĩ Dũng Thanh Lâm đến Paris sau năm 1975 để cùng nghệ sĩ Hữu Phước lập gánh hát, nhưng cuối cùng không thành công, bởi vì số khán thính giả không đông bằng ở Hoa Kỳ và nghệ sĩ Dũng Thanh Lâm phải sang Hoa Kỳ để sanh sống.

Cuối cùng, nghệ sĩ Dũng Thanh Lâm bị ngã bệnh và mất vào ngày 29-11-2004 tại Nam California, hưởng

thọ 60 tuổi, để lại sự luyến tiếc của mọi khán thính giả ái mộ một nghệ sĩ vang danh một thời.

Hàn Lâm Nguyễn Phú Thứ
Tháng 8 mùa Hè niên Ất Dậu 2005

Nỗi Nhớ Không Tên

bỗng dưng thấy nhớ lạ lùng
sâu trong tiềm thức nở vùng cỏ hoa
ngõ khuya đắm giọt trăng ngà
bàn chân gỗ nhịp trong ta gập ghềnh
sông hồ tự thuở lên đèn
thuyền xa bến nhỏ dấu tình ngần ngợ
hoa niên bỏ lại câu chờ
sâu đôi mắt thắm hững hờ lời ru
còn chằng giữa vũng sa mù
những dòng mực tím trong thu dịu
dàng
nỗi buồn vỡ giấc mênh mang
sầu rơi từng cọng lá vàng vào thơ...

mpđ

Giọt Nắng Quê Hương

ai về bên ấy cho ta nhắn
giữ hộ dùm ta giọt nắng vàng
giọt nắng quê nhà trong như ngọc
ngọt ngào giữa buổi chớm thu sang
mắt biếc bâng khuâng chiều trở gió
người đi xao xác nhớ mênh mang
ngõ lạnh sầu chia cao chất ngắt
buồn vương giọt nắng vỡ bên đường
một đóa quỳnh in mầu nắng nhạt
tuổi nào còn lạnh những mùa xuân
giọt nắng chiều phai từng sợi tóc
lối về ai đợi gót chinh nhân
một thuở tương tư trang sách cũ
xa xôi chia giọt nắng thu tàn
giọt nắng quê nhà thơm kỷ niệm
ngàn năm theo gót kẻ lang thang
người hẹn chờ ta ngày trở lại
thanh bình cùng tắm nắng quê hương

mỗi giọt nắng vàng thêm rục rờ
soi trong tiềm thức cõi vô thường.

mpđ